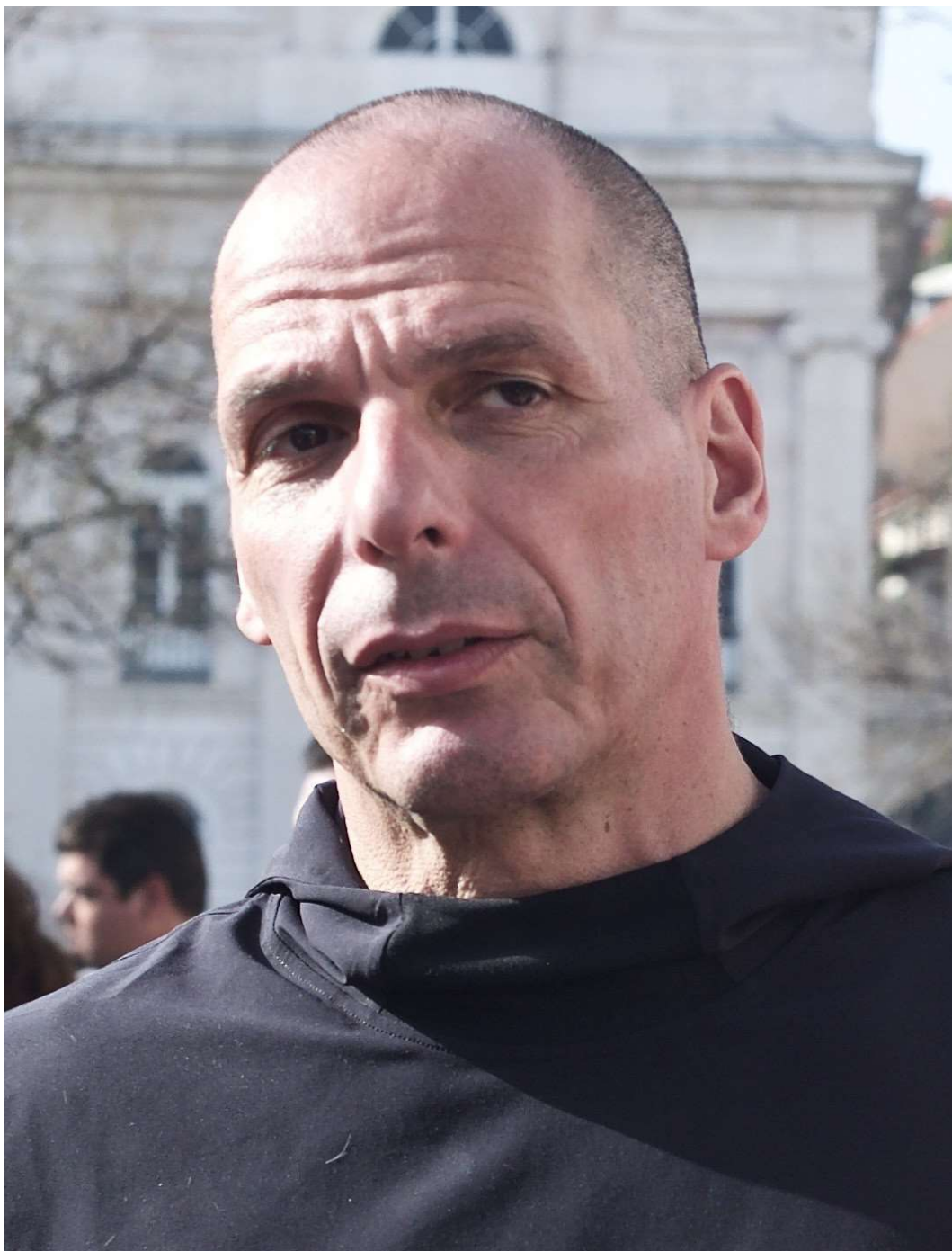

Samfund

Økonomisk ødipuskompleks

ANMELDELSE / 25.11.19

Yanis Varoufakis omdanner økonomien til en ideologisk kamplads i et sprog, de fleste kan forstå.

Liva Helio

I 2008 skete der et skred. Ikke nok med, at den famøse boligboble – og med den den globale økonomi – kollapsede, så gjorde tiltroen til en uendelig økonomisk udvikling det også. Men med skredet blev også flere lag af mudret, økonomisk sprog vasket bort og afslørede nogle iboende modsætningsforhold. Og det skabte grobund for en bred vifte af kritisk litteratur, der tager økonomiske fortællingers tilsyneladende uigennemtrængelighed op til revision – og debat.

Det er også her, den græske stjerneøkonom og tidligere finansminister Yanis Varoufakis placerer sig med bogen *Samtaler med min datter om økonomi*, der, i varoufakisk stil, ikke holder igen med kritikken:

»Har jeg egentlig nogensinde fortalt dig, hvorfor jeg valgte at blive økonom?« spørger Varoufakis sin datter i bogen. »Det gjorde jeg, fordi jeg nægtede at lade økonomien være op til eksperterne. Jo mere jeg lærte om økonomernes teorier og formler, desto mere gik det op for mig, at de ikke anede, hvad de snakkede om.«

“ Økonomien er en næsten uoverskueligt betydningsfuld størrelse

Ifølge Varoufakis har vi brug for mere gennemsigtige forklaringsmodeller, i et sprog, som den gængse borger – ja, selv et barn – kan forstå, hvis vi vil undgå at lægge os fladt ned og blive 'slavegjort'. Sådan et sprog har han forsøgt at skabe med *Samtaler med min datter*.

Varoufakis fremskriver en imponerende gennemgang af kapitalismens historie. Personlige anekdoter, økonomiske principper og værker fra *Ødipus* over *Frankenstein* til *The Matrix* væver han ind og ud mellem hinanden og skaber et komplekst bagtæppe for vores forståelse af økonomien. Varoufakis konkluderer: Der er behov for en radikal demokratisering og en andelsørelse af produktionsapparatet og jordens ressourcer og økosystemer, snarere end en vareliggørelse, hvis det skal lykkes os at komme med et opmuntrende svar til datteren Xenias indledende spørgsmål: »Hvorfor er der så meget ulighed, far?«

På små 200 sider lykkes det Varoufakis at behandle komplekse koncepter som eksempelvis bankernes rolle i udviklingen af gældskriser. Ved deres transcendering af *nutidens* grænser, beskrives de som 'tidsrejseagenter', der kan låne værdi fra fremtiden. Det er den samme form for skarpe – og alligevel uhyre simple – eksemplificering, Varoufakis gør brug af i sin sammenstilling af Sofokles' *Ødipus* og økonomiske feedback loops. Ligesom at *Ødipus*, i frygten for en profetis magt, ender med at slå sin far ihjel og gifte sig med sin mor, netop som profetien foreskrev, viser Varoufakis, hvordan økonomiske forudsigelser påvirker menneskers ageren – og derved bliver forudsigelserne til selvopfyldende profetier med vidtrækkende konsekvenser.

Idéen er original og til tider virkelig underholdende, men Varoufakis' projekt lægger sig også i et besynderligt krydsfelt mellem at være skrevet til børn og voksne. Som en ny grundbog i økonomisk tænkning virker bogens personlige anekdoter henvendt til Xenia forcerede og uvedkommende, og rammefortællingen kommer måske mere til at forstyrre læsningen end at hjælpe den. Én ting står dog klart: Økonomien er en næsten uoverskueligt betydningsfuld størrelse. Det bliver krisituationer som krakket i 2008 og den efterfølgende gældskrise ved med at minde os om. Varoufakis viser os, at kun ved at afmystificere økonomernes sprog og vise, at økonomi ofte nærmere er en ideologisk kamplads end en eksakt videnskab, har vi en chance mod markedets monopol på at bestemme, hvad der er rigtigt.

FAKTA

Yanis Varoufakis, *Samtaler med min datter om økonomi*, Klim

